

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
בס"ד, כ"א אב התשפ"ו

חולין צ"ו – שיעור הגיד האסור, ותערובת בישול שלו

שאלות:

1. נמרוד אכל גיד הנשה שלם, של גדי מאד קטן, האם הוא חייב מלקות?

גיד הנשה סילוקו ואכילתו

○ המשנה מביאה מחלוקת של חכמים ורבי יהודה בנטילת הגיד:

- חכמים (רבי מאיר) אומרים שהנוטל את גיד הנשה מן הירך חייב לחטט ולטול את הגיד כולו.
- רבי יהודה חולק שאין צורך לחטט אחר הגיד הפנימי, אלא די בנטילת החלק הנגלה שעל כף הירך (עם השופי כמו שראינו בברייתא בדף צב) כדי לקיים מצוות נטילה.
- מי שאוכל כזית מגיד הנשה – סופג ארבעים מלקות.
- וגם האוכל את הגיד כולו כשהוא שלם, אף שאין בכולו שיעור כזית (כגון בבהמה קטנה) – חייב מלקות, מפני שגיד שלם נחשב "בריה" בפני עצמה, ועל בריה חייבים בכל שהוא.
- האוכל שני גידים משתי הירכיים – לחכמים סופג שמונים (ארבעים על כל ירך), ולרבי יהודה סופג ארבעים בלבד (מפני שלדעתו האיסור מהתורה הוא בירך ימין בלבד).

2. חנניה אכל ירך של טלה שלא ניקרו אותה מבפנים, הוא חייב מלקות?

שיעור גיד הנשה מהתורה ומדרבנן

- הגמרא מביאה מעשה בבר פיולי שניקר ירך לפני שמואל וחתך רק את החלק החיצוני של גיד הנשה כרבי יהודה. שמואל הורה לו: "חטט יותר עמוק! אלמלא ראיתך היית מאכילני איסור!". בר פיולי נבהל ונפלה הסכין מידו. שמואל הרגיע אותו שהוא לא חושד בו שהוא רשע: אלא שהחכם שהורה לו פסק כשיטת רבי יהודה, ששמואל חולק עליה.
- רב ששת מסביר שמה שבר פיולי נטל – אסור מהתורה לכל הדעות; מה שהוא השאיר – חייבים לדעת רבי מאיר ליטול מדרבנן (שזו דעת חכמים במשנה), ואילו לדעת רבי יהודה מותר אפילו מדרבנן.
- שמואל לימד שמהתורה לא נאסר אלא הגיד שעל כף הירך בלבד, שנאמר: "אֶשֶׁר עַל כֶּף הַיָּרֵךְ". רש"י כאן מסביר שגיד הנשה שוכב במקצתו על הברש העגול שסובב את עצם הקולית.
- רב פפא מסביר שדברי שמואל שנויים במחלוקת תנאים:
- חכמים סוברים שגיד שלם אסור מהתורה כבריה גם אם אין בו כזית, וגם אם אכלו כזית מגיד יותר גדול חייבים מלקות, כי כתוב לשון אכילה בפסוק. והלימוד מהפסוק 'על כף הירך' בא ללמד שמהתורה רק החלק החיצוני שעל הכף אסור.

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

חכמים לומדים מהמילה 'הירך', שנאסר רק הגיד הפנימי ולא החיצוני, משום שרק הוא ארוך ומתפשט בכל הירך.

ומאחר וכתוב פעמיים 'כף' (כי נגע בכף ירך יעקב) זה בא למעט עוף שאין לו כף.

- **רבי יהודה סובר** שהאיסור הוא רק במינימום של כזית כי נאמרה בזה אכילה ('על כן לא יאכלו'), ואפילו אם הגיד גדול יותר לוקים על כזית ממנו, כי כתוב 'אשר על כף הירך' ללמד שאפילו על החלק הזה בלבד לוקים, ולא צריך גיד שלם. ומהמילה 'הירך' הוא לומד שכל הירך אסורה מהתורה, ולא רק מה שעל הכף.

3. מיכאל בישראל ירך שלא הוציאו ממנה את הגיד, האם צריך לזרוק אותה לפח?

ירך וגידים שנתבשלו או נצלו עם גיד הנשה

○ המשנה מביאה דיני נתינת טעם בבישול תערובות:

- ירך שנתבשלה עם גיד הנשה בתוכה: אסורה באכילה אם יש בגיד כדי לתת טעם בירך. איך משערים נתינת טעם? ההלכה למשה מסיני אומרת שרואים את הגיד כאילו היה בשר, ואת הירך כאילו הייתה לפת ("כבשר בלפת"), ואם שיעור בשר בכמות של כזה גיד נותן טעם בשיעור לפת כזה – הירך אסורה.

- אם גיד שהתבשל עם גידים כשרים: אם הוא מכיר את גיד הנשה – מוציאו וזורקו, והשאר נמדד בנותן טעם, האם הוא נותן טעם במה שנשאר. אם הוא לא מכיר אותו – כל הגידים אסורים (הגמרא תדון למה אין ביטול ברוב), והרוטב נמדד בנותן טעם.

- הדין זהה בחתיכת נבלה או דג טמא שנתבשלו עם חתיכות כשרות.

○ **שמואל מסביר**: שהדין שהירך אסורה בנתינת טעם נאמר בבישול (שהרוטב מוליך את הטעם לכל הבשר), אבל אם ירך נצלתה עם גיד הנשה – הטעם לא התפשט בכולה, ולכן קולף ומסיר את הבשר שסביב הגיד ואוכל אותו, עד שמגיע לגיד.

- הגמרא **מקשה** הרי **רב הונא** פסק שגדי **שנצלה** עם חלב הכליות שלו – אסור לאכול אפילו מראש אוזנו, סימן שהחלב מתפשט אפילו בצליה בכולו?
- הגמרא **מתרצת** שהחלב של הכליות שונה מפני שהוא מפעפע ומחלחל בצליה בכל חלקי הבשר, ואילו גיד הנשה קשה ולא שומני ולא מפעפע בצליה.

והגמרא תמשיך לדון בזה בדף הבא.